

Saltpartnerskapet 2017

Styringsgruppens årsrapport

Rapport

Innhold

Innhold	1
Forord	2
Styringsgruppen	4
1. Organisering	5
2. Status	6
3. Styringsgruppens arbeid	6
Arbeidsgruppene	9
4. Arbeidsgruppenes organisering	10
5. Rapportering fra arbeidsgruppene	10
Kostforum og Forbrukerrådet	15
6. Kostforum	16
7. Forbrukerrådet	16
Kommunikasjon	18
8. Kampanjer 2017	19
9. PR	19
10. Forbrukertall for 2017	20
11. Saltpartnerskapets nyhetsbrev	20
Veien videre	21
12. Aktiviteter i 2018	22

Forord

Saltpartnerskapet skal iverksette arbeidet med saltreduksjon i matvarer og servert mat for å oppnå 15 prosent reduksjon i saltinntaket i befolkningen innen 2018 og 30 prosent innen 2025.

Saltpartnerskapet er ett av tiltakene i Helsedirektoratets Tiltaksplan salt 2014-2018 som består av overvåking av saltinntaket i befolkningen, merking av saltinnhold i matvarer og kommunikasjon om salt og helse til befolkningen.

Styringsgruppens årsrapport oppsummerer de viktigste aktivitetene i saltpartnerskapet i 2017, hovedsakelig gjennom beskrivelse av styringsgruppens arbeid og rapportering fra arbeidsgruppene. Representanter fra styringsgruppen samt medlemmer fra de ulike arbeidsgruppene har bidratt med tekst til rapporten.

Styringsgruppen takker for partnernes innsats så langt i saltreduksjonsarbeidet og ser frem til fortsettelsen. Reduksjon i saltinntak i befolkningen vil gi oss en bedre folkehelse.

Oslo, 11.04.2018

Henriette Øien
avdelingsdirektør og leder av styringsgruppen

Styringsgruppen

Styringsgruppen er øverste organ i saltpartnerskapet og representerer partene. Medlemmene ivaretar en bred og allsidig kompetanse på flere ledd i matvare- og serveringsbransjer, forskningsmiljøer, interesseorganisasjoner og myndigheter.

1. Organisering

Saltpartnerskapet består av virksomheter i matvareindustri, serveringsbransje, bransje- og næringsorganisasjoner, forskningsmiljøer, interesseorganisasjoner og myndigheter. Partnerne er likeverdige aktører. Gjennom saltpartnerskapet vil partene arbeide for å nå målene som er satt i avtalen.

Saltpartnerskapet er organisert gjennom en styringsgruppe og 6 arbeidsgrupper. Styringsgruppen er øverste organ i partnerskapet og representerer partnerne. Helsedirektoratet leder styringsgruppen. Styringslinjen går fra styringsgruppen, via lederne i arbeidsgruppene og til aktørene i den enkelte bransje. Dette sikrer alle parter forankring og nærhet til styringsgruppen og Helsedirektoratet. Arbeidsgruppelederne representerer sin arbeidsgruppe, ikke egen virksomhet.

Styringsgruppens representanter i 2017 er oppført i faktaboks 1.

Faktaboks 1: Styringsgruppens representanter

Forbrukerrådet v/Kaja Lund-Iversen

Kostforum v/Erik Arnesen (LHL)

FoU v/Ida Synnøve Grini (Nofima)

Handel v/Aina Marie Lien (Norgesgruppen)

NHO mat og drikke v/Jorunn Vormeland (1. halvår) og Vibeke Bugge (2. halvår)

NHO mat og drikke v/Anders Högberg (Orkla)

Norsk Forening for Ernæring og Dietetikk v/Arnt Steffensen

Helsedirektoratet v/Henriette Øien (leder), Anniken Owren Aarum og Anna Naume Solem

Ledere av arbeidsgruppene:

Kjøtt v/Ellen M. Hovland (Animalia)

Meieri og spisefett v/Kirsti Wettre Brønner (Tine)

Servering v/Camilla Sanne Huseby (ISS Facility Services AS) (1. kvartal), v/Hanne Kristin Larsen (Helsedirektoratet) (2. kvartal) og v/Lasse Tenden (NHO Service) (3. og 4. kvartal)

Andre Matvarer v/Torill Emblem Nysted (Fjordland)

Korn v/Torunn Nordbø (Opplysningskontoret for brød og korn)

Fisk v/Anne Hilde Midttveit (Lerøy)

2. Status

Saltpartnerskapet omfattet ved utgangen av 2017 totalt 77 aktører, hvorav 63 virksomheter hadde signert saltpartnerskapsavtalen direkte og 14 hadde kommet til via intensjonsavtalen for et sunnere kosthold (2016-2021). Sistnevnte aktører representerer bl.a. handel og produsenter av kornvarer, fiskeprodukter og kjøttprodukter og er innplassert i arbeidsgruppene: Kornvarer, kjøtt, fisk og andre matvarer. Se oversikt på [saltpartnerskapets nettside \(helsedirektoratet.no/salt\)](http://helsedirektoratet.no/salt).

3. Styringsgruppens arbeid

Faktaboks 2 beskriver styringsgruppens ansvarsområder i saltpartnerskapet.

Faktaboks 2: Styringsgruppens ansvarsområder

- Saltpartnerskapets fremdrift og måloppnåelse
- Informasjon om partnerskapets arbeid
- Koordinere arbeidet med saltlister
- Utarbeide og implementere et felles innrapporteringssystem av oppnådde resultater fra saltreduksjonsarbeidet i virksomhetene
- Legge til rette for kompetanseutveksling og kunnskapsoverføring
- Stimulere til økt forskning på saltreduksjon om produktutvikling

Beslutninger i styringsgruppen tas gjennom konsensus.

Det har vært avholdt fire møter i styringsgruppen, i henhold til planen. I 2017 har det særlig vært fokus på følgende saker:

3.1. Monitorering av saltinnhold i matvarer

Saltinnholdet i matvarer følges via industriens saltdata i Tradesolution (TS). Saltdata i TSs EPD-database er koblet opp mot volumtall fra grossist for å følge utviklingen i saltinnholdet i produktkategorier i saltlisten. Det ble tatt ut saltdata (gjennomsnittlig saltinnhold i 70 % av de største produktene, målt i volum) fra TS i juli og oktober 2016 og juli 2017. Dataene fra juli 2016 anses som en «første måling», men er ikke et 0-punkt siden saltreduksjonsarbeidet startet i 2015.

Det er nedsatt en gruppe med representanter fra styringsgruppen som har ansvar for fremdrift og kvalitetssikring av saltdataene fra TS. I 2017 har det vært arbeidet videre med å forbedre kvaliteten på saltdataene i TS databasen. Både flere produkter og flere kategorier er inkludert i datasettet. I tillegg til

aritmetisk gjennomsnitt er det beregnet vektet gjennomsnitt for 70 % av de største produktene i hver kategori, noe som gir mulighet til å vurdere om endringer i saltinnholdet er forårsaket av endring i volumprodukter eller endring i mange produkter.

Til tross for potensielle feilkilder, viser uttakene fra TS en positiv trend. Saltinnholdet i sentrale matvaregrupper ser ut til å ligge på nivå med saltmålene som er satt for perioden 2015-2018 (juli 2017). Dette gjelder blant annet en rekke brøddvarer og kjøttprodukter.

Datauttak som skal danne grunnlag for monitorering av saltinnholdet opp mot saltlisten, er satt til høsten 2018.

Det er en utfordring at kategorisering av matvaregruppene i TS ikke er sammenfallende med saltmålenes matvaregrupper. TS dataene kan brukes til å monitorere saltinnholdet mot målene i saltlisten for rundt 30 av 100 kategorier i saltlisten. Disse kategoriene dekker imidlertid de største saltkildene i kostholdet. Det er enighet i styringsgruppen om at saltlistens inndeling opprettholdes i avtaleperioden. Vurdering av ny inndeling av matvaregrupper kan gjøres i forbindelse med diskusjon om videreføring av saltpartnerskapet etter 2018.

Tall for produkter fra produsenter som ikke er medlemmer i saltpartnerskapet inngår også i TS-tallmaterialet. Dette har blitt tatt opp som en utfordring i styringsgruppen. Da noen kategorier består av svært få produsenter som deltar i partnerskapet, er det ut fra konkurransehensyn ikke ønskelig å skille mellom produsenter i og utenfor saltpartnerskapet.

Data fra TS gir ikke alene informasjon om hva som skjer med saltinntaket, men er en av flere informasjonskanaler for å si noe om utviklingen i arbeidet med saltreduksjon i bedriftene og resultater av saltpartnerskapet.

3.2. Monitorering av saltreduksjon i serveringsbransjen

Data om omsetning i serveringsbransjen er ikke inkludert i TS. Det foregår et utviklingsarbeid for å samle saltdata fra serveringsbransjen ved å måle salt i produkter på bedriftsnivå (2016 vs. 2017). Det er ønskelig å fortsette å påvirke bedriftene til å velge saltreduserte produkter ved innkjøp og dermed dreining av forbruket. Se nærmere omtale i pkt. 5.6: Rapportering fra serveringsgruppen.

3.3. Analyser av natrium i urin (Tromsøundersøkelsen)

Måling av utskillelse av natrium i urin samlet over 24-timer er den beste metoden for å få et presist mål på saltinntaket i befolkningen (WHO). I Tromsøundersøkelsen 2015-2016 er saltinntaket målt ved 24-timers urinprøver i et utvalg på 500 kvinner og menn. Dataene er et viktig utgangspunkt for å følge utviklingen av saltinntaket i befolkningen.

Folkehelseinstituttet presenterte foreløpige data fra Tromsøundersøkelsen 2015-2016 for styringsgruppen høsten 2017. Dataene viser at menn i

gjennomsnitt inntok 10 g salt per dag, mens kvinner inntok i gjennomsnitt ca. 7,5 g salt per dag. Tallene samsvarer med data på saltinntak i Finland 2002. Det er planlagt ny måling av saltinntaket ved urinprøver i Tromsøundersøkelsen 2020-2021. Tidspunktet samsvarer med slutten av perioden for Handlingsplan for bedre kosthold og utløpet av intensjonsavtaleperioden (2016-2021). Målingen vil være ett av flere grunnlag for evaluering av saltpartnerskapets resultater og måloppnåelse.

3.4. Nytt-risikovurdering av bruk av KCl som salterstatter

SaltNett har utarbeidet et notat hvor de ber helsemyndighetene om en oppdatert nytte- og risikovurdering ved bruk av kaliumklorid (KCl) som salterstatter i matvarer basert på ny kunnskap og realistiske nivåer av kaliumklorid. I [VKMs rapport fra 2014](#) inngikk ikke vurdering av helseeffekter ved et redusert inntak av natriumklorid (NaCl). Styringsgruppen diskuterte notatet fra SaltNett våren 2017. I påvente av ny rapport om bruk av kaliumbaserte salterstatter i Storbritannia, ble det besluttet å avvente videre arbeid.

Public Health England publiserte i november 2017 [en felles rapport fra SACN-COT](#) om helsemessige fordeler og risiko ved bruk av kaliumbasert salterstatning i Storbritannia. Rapporten konkluderer med at gevinstene ved bruk av kaliumbaserte salterstatter (mellom 15 og 20 prosent) for å redusere natrium i matvarer overstiger de potensielle farene på populasjonsbasis.

Det er ønske blant bransjerepresentantene i styringsgruppen om å be Mattilsynet om en ny vurdering av bruk av kaliumklorid som salterstatter basert på den britiske rapporten. Bestilling til Mattilsynet vil bli diskutert nærmere i styringsgruppen 2018.

Arbeidsgruppene

De seks arbeidsgruppene representerer næringen og sikrer involvering og forankring av arbeidet. Her følger en kortfattet rapportering fra arbeidsgruppene, henholdsvis Kornvarer, Kjøtt, Fisk, Andre matvarer, Meieri & spisefett og Servering. I tillegg inngår rapportering fra SaltNett.

4. Arbeidsgruppenes organisering

Arbeidsgruppene (Kornvarer, Kjøtt, Fisk, Andre matvarer, Meieri & Spisefett og Servering) sørger for involveringen av aktørene og leveranser fra gruppene til styringsgruppen. Hver arbeidsgruppe oppnevner selv en gruppeleder. Lederne sitter i styringsgruppen hvor de representerer sin arbeidsgruppe og ikke egen virksomhet. Arbeidsgruppelederne er Helsedirektoratets primærkontakt til de øvrige bedriftene/organisasjonene i arbeidsgruppen.

5. Rapportering fra arbeidsgruppene

5.1.Kornvarer

Korngruppen er en bredt sammensatt gruppe med representanter fra hele cerealbransjen. Det har vært gjennomført ett møte i Korngruppen i løpet av 2017. Oppfølging og kvalitetssikring av tallene fra Tradesolution har vært hovedfokus.

Gruppen står samlet bak målet om at hverdagsbrød over tid skal inneholde 0,9 g salt/100 g. Arbeidet med dette er godt i gang, og flere av brødene som selges i dag ligger på 0,9 g salt og lavere. Korngruppen har også jobbet godt med frokostblandinger, med mål om at naturlige frokostblandinger ikke skal inneholde mer enn 0,3 g salt/100 g, og smakstilsatte frokostblandinger med kakao/sjokolade ikke mer enn 0,7 g salt/100 g.

Saltreduksjonen bør tas over tid, slik at forbrukeren blir vant til ny smak med mindre salt. Flere av deltakerne fra bakerbransjen har deltatt i forskningsprosjektet «En sunnere matpakke» som ble sluttført i 2017. Saksliste og møtereferat fra møter i styringsgruppen har blitt sirkulert. Medlemmene har blitt oppfordret til å sende inn aktuelle saker til saltpartnerskapets nyhetsbrev.

5.2.Kjøtt

Kjøttgruppen er en stor og bredt sammensatt gruppe innen saltpartnerskapet. Som følge av at flere bedrifter sluttet seg til intensjonsavtalen for et sunnere kosthold fikk gruppen to nye medlemmer i 2017. Saltmålene oppleves som et nyttig verktøy og brukes aktivt av kjøttbedriftene ved produktutvikling og reformulering av produkter. På gjennomsnittsnivå ser saltmålet i de fleste kategoriene for kjøttprodukter, med ett unntak, ut til å være relativt realistiske mål å strekke seg mot i inneværende periode.

Kommunikasjonen i gruppen skjer ved behov og er i hovedsak mailbasert. Representanter for kjøttgruppen har gjennom året deltatt i ulike aktiviteter som har skjedd i partnerskapet, blant annet monitoreringsarbeidet. Gruppen deltar i nyhetsbrevredaksjonen og bedrifter fra kjøttbransjen har bidratt med stoff til nyhetsbrev. Det er bistått i SaltNett sitt arbeid med et notat om en eventuell ny kalium-natrium-vurdering i regi av VKM. Representanter fra gruppen har i andre halvår av 2017 også deltatt aktivt i arbeidet med den nordiske saltreduksjonsworkshopen som ble arrangert i samarbeid med SaltNett og

Helsedirektoratet i januar 2018. Det jobbes aktivt med forskning på saltreduksjon i kjøttprodukter, blant annet i prosjektene "En sunnere matpakke" og "Energieffektiv produksjon av saltreduisert spekemat".

5.3.Fisk

Fiskegruppen/sjømatgruppen hadde ett fysisk møte i 2017. Dette møtet ble gjennomført i august i kontorene til Sintef i Trondheim.

Sjømatgruppen har vært i stadig utvikling da flere og flere aktører er kommet inn i gruppen via saltpartnerskapet og intensjonsavtalen for et sunnere kosthold. I dag teller gruppen 10 medlemmer, der 7 av medlemmene er næringsaktører.

I samtaler i gruppen er det snakket mye om følgende punkt:

- Hvordan jobbe internt i hvert enkelt selskap med reduksjon av salt?
 - Hver og en har konsentrert seg om saltreduksjon på de største volumproduktene, - der vi kan gjøre en forskjell
- Bruk av salterstatte
 - Informasjonsutveksling i gruppen i kombinasjon med god kompetanse tilstede via Kirsti Greiff (SINTEF)
- Gjennomgang av egne produkt i forhold til data som er registrert i Tradesolution
 - Alle næringsaktørene har gjennomgått sine data knyttet til saltinnhold i Tradesolution for å sikre at informasjonen som ligger der er korrekt
- Informasjon utad om saltpartnerskapet
 - Informasjonsutveksling om hvordan man benytter saltpartnerskapet i kommunikasjon internt og eksternt. De fleste selskapene bruker saltpartnerskapet i presentasjoner/foredrag, og informerer også via websider og sosiale medier.

En gjennomgang av de siste tallene fra Tradesolution viser at sjømatproduktene har nådd saltmålene for de fleste av gruppene/kategoriene. Næringsaktørene vil se inn i egne produkter i gruppen for krydder/marinert fisk da det kan virke som om denne gruppen ligger langt unna måloppnåelse.

Gruppen vil benytte anledningen til å påpeke behovet for gode salterstatte og en tydeliggjøring av retningslinjer fra myndighetene for bruk, da salt i dag har en vesentlig betydning i enkelte produkt med hensyn til matvaretrygghet, teknologiske egenskaper og smak. Et lite ønsket scenario er at forbrukere velger matvarer med høyere saltinnhold, eller øker bruken av saltbøsser. Det er behov for fortsatt forskning og tydeliggjøring på dette området for å kunne redusere saltnivået ytterligere i enkelte produkt.

Omlagging av kostholdet i tråd med ambisjonene i intensjonsavtalen for et sunnere kosthold vil også ha positiv effekt på saltinntaket. Økt inntak av frukt og grønt, sjømat og grove kornprodukter vil føre til redusert saltinntak. De ulike næringsaktørene vil fortsette arbeidet med saltreduksjon i egne produkter.

5.4.Andre Matvarer

Det har vært avholdt kun ett fysisk møte i 2017, da gruppen ikke anså det som nødvendig med flere. I dette møtet ble monitoreringen diskutert. Gruppens medlemmer er oppfordret til å gjennomgå kvalitetssjekk for produktene sine i Tradesolution.

Arbeidsgruppen har fått flere nye medlemmer, særlig ilt høsten 2017. Disse, sammen med resten av gruppen, er blitt tilsendt referat fra styringsgruppemøter, samt blitt orientert om aktuelle saker fra Helsedirektoratet. Det har vært noe diskusjon angående monitorering av saltinnhold.

Medlemmene har fått invitasjon til å delta i workshopen arrangert av SaltNett i januar 2018. Det er blitt oppfordret til å sende inn aktuelle saker til nyhetsbrevet.

Gruppen Andre matvarer er minst like sammensatt som tidligere, og omfatter mange ulike produktgrupper.

5.5.Meieri & spise fett

Gruppen har ikke avholdt fysiske møter i 2017. All form for diskusjon har blitt gjennomført med mailutvekslinger. For 2017 har gruppen i hovedsak diskutert utfordringer knyttet til monitorering av saltinnhold i produktene. Gruppens medlemmer har gjennomført kvalitetssjekk av innrapporterte data til Tradesolution for deres respektive produkter.

Gruppens medlemmer har synliggjort sin tilknytning til saltpartnerskapet og Saltpartnerskapet i foredrag og innlegg i eksterne miljøer, samt i artikler på medlemmenes nettsider.

Saksliste og møtereferat fra møter i styringsgruppen har blitt sirkulert. Medlemmene har blitt oppfordret til å sende inn aktuelle saker til nyhetsbrevet til saltpartnerskapet.

5.6.Servering

Arbeidsgruppemøter og deltakelse i saltpartnerskapet

Gruppen er bredt sammensatt med medlemmer fra kantine, restaurant og kiosk-, bensin- og servicehandel, leverandør samt forsvaret og matomsorg/institusjoner. Det er gjennomført 4 møter i 2017. Gruppen er representert i redaksjonen for saltpartnerskapets nyhetsbrev og har bidratt med en artikkel om Saltskolen.

Hovedtrekk i gruppens arbeid

Serveringsgruppens medlemmer har på ulike måter arbeidet med implementering av Saltskolen og informasjon om salt overfor sine kunder. Kompetanseheving og utvikling av nye oppskrifter/ komposisjoner av retter med mindre salt pågår løpende. Flere tiltak i Nasjonal handlingsplan for bedre

kosthold i befolkningen (2017-21) berører gruppens arbeid. Helsedirektoratets kampanjer, spesielt om salt, er støttet av flere medlemmer.

Serveringsgruppen har jobbet videre med å utvikle kvantitative og kvalitative indikatorer for å følge effekt av saltreduksjonsarbeidet og har utviklet rapporteringsmal. Det er etablert et samarbeid mellom NHO Service og Handel, NHO Reiseliv Innkjøpsorganisasjon, innkjøperne i medlemsbedriftene og leverandørene om en årlig innsamling av data for innkjøp av salt og salt i produkter i et utvalg av virksomheter, som er representative for serveringsbransjen, for å få et datamateriale som kan følges over tid. Innhold av salt i «saltverstinger» er spesielt viktig å følge. I tillegg kartlegges tiltak i regi av den enkelte aktør/kjede og noen følger utvikling i saltforbruket i egen virksomhet.

De første resultatene av monitorering pr. 31.12.17 sammenlignet med tilsvarende måling i 2016, vil komme i 2018. Det er spesielt viktig å følge utviklingen i de største saltkildene. Det må forventes en del feilkilder, blant annet nye produkter som er kommet til i 2017 og som ikke var med pr. 31.12.16 og mulighet for feil i registreringer. Dette vil naturligvis bli fulgt opp. Monitoreringen vil uansett gi ny og nyttig informasjon som vil indikere en utvikling. På grunn av "nybrottsarbeidet", vil det først være målinger i 2018 og 2019 som virkelig vil vise effekten av økt bevissthet på saltinnhold og serveringsbransjens styring av innkjøp i retning av saltfattige produkter.

Kundene oppfattes å ha blitt mer saltbevisste

Serveringsnæring og dagligvarehandel benytter i stor grad samme produkter, og det er viktig å unngå dobbel monitorering, og ev. vurdere om noe kan være felles. Gruppen er opptatt av å få forbedret og samkjørt data i registre som Matinfo/Millum og at de er lett tilgjengelige for brukerne.

Gruppen registrerer gledelig at det ikke har blitt økte kostnader med overgang til nye, saltreduerte produkter. Serveringsgruppens arbeid videreføres i 2018.

5.7.SaltNett

SaltNett har som mål å fungere som en kunnskapsplattform for matvarebransjen, helsemyndigheter, FoU og andre bransje- og interesseorganisasjoner. Saltpartnerskapet fikk i 2016 innvilget nettverksmidler (SaltNett) av Forskningsrådet for å bidra til å nå målet om 15 prosent saltreduksjon innen 2018. Det er ønskelig med mat for bedre helse, samtidig er det flere teknologiske utfordringer ved å redusere saltinnholdet i ulike matvarer. Et nettverk på saltreduksjon skal bidra til økt kompetanse blant partnerne i nettverket og legge til rette for erfaringsutveksling, både innen egne matvaregrupper, og mellom matvaregrupper som tradisjonelt ikke jobber sammen.

Finansieringen i prosjektperioden (2016-2018) er på NOK 400 000,- fra Bionær og BedreHelse (Forskningsrådet). Med beregnet egeninnsats på NOK 400 000, ligger budsjettet på NOK 800 000. Egeninnsatsen tilsvarer antall timers arbeid med SaltNettverket.

I 2017 har SaltNett arbeidet med notat til Helsedirektoratet om bruken av salterstattere. Arbeidet har blitt ledet av Kirsti Greiff ved SINTEF. Arbeidsgruppen har bestått av: Orkla, Animalia, Sjømat Norge, Fjordland og Nofima. Notatet ble levert våren 2017. Styringsgruppen har bedt om at det i notatet blir gjort en revidering av nivåene for kaliumerstatning samt å inkludere positive effekter av redusert natriuminntak. Helsedirektoratet vurderer videre behandling av notatet våren 2018.

Det har blitt nedsatt en arbeidsgruppe som har hatt ansvar for planleggingen av en nordisk workshop (januar 2018) med mål om utveksling av erfaringer og utfordringer med saltreduksjon. Det er ulikt hvor langt de enkelte landene har kommet i sin saltstrategi for å nå sine mål.

Kostforum og Forbrukerrådet

Kostforum og Forbrukerrådet er forbrukernes og befolkningens representanter inn i saltpartnerskapet. Som likeverdige parter i partnerskapet gir de legitimitet til samarbeidet og spiller en viktig rolle for å sikre åpenhet og tillit til saltpartnerskapets arbeid.

6. Kostforum

Kostforum er et samarbeidsorgan som består av organisasjonene Diabetesforbundet, Kreftforeningen, Landsforeningen for hjerte- og lungesyke (LHL) og Nasjonalforeningen for folkehelsen. De fire organisasjonene har i en årrekke samarbeidet for at det skal bli enklere for barn og voksne å ta sunne matvalg og vært pådrivere overfor politiske myndigheter, beslutningstakere, media og næringsmiddelindustrien når det gjelder kosthold. Kostforum sin rolle i saltpartnerskapet er å veilede forbrukere om helseeffektene om salt og hva de selv kan gjøre for å spise mindre salt, i tillegg til å gi innspill på arbeidet og prosessen.

Nasjonalforeningen for folkehelsen utviklet i 2017 en praktisk kviss om salt. Kvissen har som hensikt å vise at salt kan være skjult i matvarene og at man ikke alltid vet hvilke matvarer som er de største kildene til salt. Kvissen ble sendt ut til lokallagene i forbindelse med det årlige arrangementet "Hjerteuka". Saltkvissen ble også brukt på flere arrangementer i Arendalsuka der Nasjonalforeningen for folkehelsen deltok. Høsten 2017 ble saltkvissen publisert på smartpåmat.no, en gratis nettside rettet mot mat og helsefaget i skolen. Nettsiden hadde over 14 000 besøk og mer enn 350 000 sidevisninger i 2017.

LHL har solgt inn og/eller bidratt til en rekke mediaoppslag om blant annet salt, eksempelvis:

- VG (5.1.17)
- Aftenposten, Bergens Tidende og Fædrelandsvennen (5.1.17)
- TV2 (Matkontrollen) (mars 2017)
- Norsk Ukeblad (september 2017)
- Dagbladet (22.9.17)
- TV2 (26.12.17)

I november 2017 arrangerte LHL seminaret "Små dytt for bedre helse" i samarbeid med NIBIO og Animalia. Resultatene fra et prosjekt som handlet om å redusere inntaket av salt, samt øke forbruket av grønnsaker og redusere porsjonsstørrelser, blant pasienter på Feiringklinikken, ble presentert. Intervensjonen reduserte forbruket av salt med hele 22 prosent. Last ned tilhørende veileder, "Små dytt", på lhl.no. Prosjektet er omtalt i en rekke medier, deriblant Forskning.no, Dagbladet, Matportalen.no og bransjeblader.

Nasjonalforeningen for folkehelsen, Kreftforeningen, LHL og Diabetesforbundet har i 2017 bidratt med å spre Helsedirektoratets saltkampanje i sosiale medier. Til sammen har organisasjonene over 360 000 følgere på sine Facebook-sider, og har dermed et svært godt utgangspunkt for å nå en stor gruppe mennesker med informasjon om salt og dets helseeffekter.

7. Forbrukerrådet

Forbrukerrådet er en uavhengig interesseorganisasjon som bistår forbrukerne og arbeider for økt forbrukerinnflytelse i samfunnet. Forbrukerrådet påvirker myndigheter og næringsliv i en mer forbrukervennlig retning. Deres rolle i

saltpartnerskapet er å bidra til partnerskapets framdrift og til at målene i saltpartnerskapet blir oppfylt og dokumentert. Forbrukerrådet vil publisere en rapport på saltinnhold i matvarer i april 2018.

Kommunikasjon

Helsedirektoratet skal styrke bevisstheten og kunnskapen om saltets betydning for helsen hos forbruker, helsepersonell og personell som lager og tilbyr mat. Dette innebærer også å kommunisere hvordan forbruker kan redusere eget saltinntak. Det er ønskelig at kommunikasjonssatsingen skal føre til at befolkningen bruker forbrukermakten og etterspør produkter med mindre salt.

8. Kampanjer 2017

Helsedirektoratet kjørte ny saltkampanje i uke 25-32 med oppmerksomhet mot helsekonsekvenser ved høyt saltinntak (høyt blodtrykk og hjerte-/karsykdom). Overordnet mål for saltkommunikasjonen er å øke kunnskapen i befolkningen om helsekonsekvenser og saltkilder, og hvilke grep folk selv kan gjøre. I denne kampanjen var fokus på grillsesong og merking av salt. Kampanjen har vært synlig i en rekke medier som ukeblader, på boards, sosiale medier og Hvilepuls på legekontorene. Nettside: helsenorge.no/salt.

Nøkkelhullskampanjen 2017 hadde mål om å styrke forbrukernes tillit til Nøkkelhullet, gjennom å fokusere på at kriteriene for nøkkelhullmerkede matvarer var blitt strengere, og at Mattilsynet og Helsedirektoratet står bak merkeordningen. Kampanjen gikk hovedsakelig på TV, kino og i sosiale medier. Nettside: helsenorge.no/nokkelhullet. Kampanjefilmer: youtube.com.

9. PR

Salt og saltreduksjon er populær tematikk i helsejournalistikken. Det er lite kontroverser knyttet til sammenhengen mellom saltinntak og helse, i motsetning til hva vi ser på mange andre kostholdsrelaterte temaer.

Helsedirektoratet får nokså enkelt gjennomslag for saker som initieres overfor pressen. I tillegg opplever Helsedirektoratet at pasientorganisasjoner og andre både jobber proaktivt med, og får på saltsaker i pressen. Helsedirektoratet brukes ofte som referanse i disse sakene. De fleste av sakene er knyttet til ett eller flere av de følgende hovedpunktene:

- Vi spiser ca. dobbelt så mye salt som det vi bør
- Det er "vanlig" ferdigmat som pålegg, kjøttprodukter og brødmat som står for hoveddelen av saltinntaket
- Her er "salt-versingene"
- Slik reduserer du saltinntaket

Retriever Norge har analysert og utarbeidet en oversikt over medieomtalen av Helsedirektoratet i forbindelse med temaene frukt og grønt, fisk, korn og salt i norske redaksjonelle medier i perioden 1. januar 2016 til og med 30. september 2017. Oversikten viser bl.a. at:

- Helsedirektoratet omtales i forbindelse med salt i 169 oppslag. Temaet er dermed det nest mest omtalte i analyseperioden. 47 prosent av omtalen er positiv.
- Over en tredjedel av oppslagene omtaler eksplisitt saltpartnerskapet og/eller merkingen av saltinnhold i matvarer.
- Temaet får mest publisitet i første kvartal 2016. Dekningen domineres av oppslag med titler som «Vi spiser for mye salt» og «Saltinntaket må ned», hvor talspersoner formidler ekspertråd.

10. Forbrukertall for 2017

Den årlige forbrukerundersøkelsen om kostrådene og Nøkkelhullet ble gjennomført av Norstat i januar 2018 på oppdrag fra Helsedirektoratet. Undersøkelsen har egne spørsmål knyttet til salt. Kort oppsummert viser forbrukertallene for 2017 at:

- Det er stabil kjennskap til hovedkilder til salt. To av tre (65 %) tror at mellom 40-80 % av vårt inntak av salt kommer fra industrielt bearbeide matvarer.
- Det er stabil kjennskap til risiko for sykdom ved for høyt saltinntak. Hjerte- karsykdommer og høyt blodtrykk er de sykdommene som sterkest forbindes med et høyt saltinntak.
- Seks av ti (60 %) tror befolkningen spiser 10 gram salt eller mer om dagen.
- Selv om ni av ti (89 %) tror befolkningen spiser mer salt enn anbefalt, tror kun to av fem (42 %) at det gjelder dem selv.
- En av fire (24 %; en gradvis økning hvert år) tror at anbefalt mengde salt er maksimalt 4-6 gram. Få tror at anbefalt mengde er høyere.
- De fleste mener at snacks, supper og sauser er de matvarene som i størst grad bidrar med mye salt. Dette er en tilbakegang i de fleste matvaregrupper, med unntak av snacks.
- De fleste mener at det viktigste for å få hjelp til å spise mindre salt er at industrien senker saltinnholdet i produkter.
- Halvparten av befolkningen er opptatt av å redusere eget saltinntak. Kvinner er i større grad opptatt av dette enn menn, og de under 40 år tenker mindre på dette enn de som er eldre.

11. Saltpartnerskapets nyhetsbrev

I 2017 ble det sendt ut tre nyhetsbrev for å kommunisere arbeidet som ble gjennomført i regi av saltpartnerskapet. Redaksjon besto av Ellen Hovland, Kaja Lund-Iversen, Helle Christensen og Anna Naume Solem. Nyhetsbrevene ble sendt ut per e-post til partnerne og publisert på [saltpartnerskapets nettside \(helsedirektoratet.no/salt\)](http://saltpartnerskapets.nettside(helsedirektoratet.no/salt)).

Veien videre

Saltpartnerskapsavtalen løper ut 31.12.2018. Det må tas stilling til hvordan arbeidet med saltreduksjon skal videreføres. Det inkluderer vurdering av nye saltmål.

12. Aktiviteter i 2018

I 2018 skal det tas stilling til videreføring av saltpartnerskapet og organiseringsform. Det er planlagt 4 styringsgruppemøter i 2018 hvor dette vil være på agendaen: 6. mars, 23. mai, 25. september og 4. desember.

Uttak av data fra Tradesolution høsten 2018 vil danne grunnlag for vurdering om målene i saltlisten er oppfylt. Data fra analyser av saltinnholdet i 200 indikatormatvarer i 2014 og 2018 vil også inngå i vurderingen. Dataene vil være av betydning for arbeidet med å fastsette nye saltmål.

Partnernes arbeid med saltreduksjon vil bli kartlagt som del av Fafo's følgeevaluering av intensjonsavtalen.

Saltpartnerskapet 2017

Utgitt

11.04.2018

Utgitt av

Helsedirektoratet

Postadresse

Pb. 7000 St Olavs plass, 0130

Oslo

Besøksadresse

Universitetsgata 2, Oslo

Telefon 810 20 050

Faks 24 16 30 01

Forsidefoto

Lisa Westgaard/Tinagent

Design

Itera as

www.helsedirektoratet.no